

Boekweit (*Fagopyrum* Miller)

In speciale zaadmengsels

Het begint er op te lijken dat de boekweit weer meer in de belangstelling komt. Vroeger een belangrijk landbouwgewas van de arme hoogveen- en zandgronden. Het hoogveen werd toen afgebrand, speciaal om er boekweit op te telen. Later was de teelt niet meer rendabel te maken en verdween het gewas nagenoeg uit de landbouw. Nu maakt boekweit een belangrijk deel uit van zaadmengsels, die speciaal samengesteld zijn voor de bijenweide, in het bijzonder voor braakliggende gronden. Een reden temeer om deze belangrijke bijenplant in deze rubriek op te nemen.

Uit Centraal Azië

Boekweit is een lid van de duizendknoopfamilie (*Polygonaceae*). Het geslacht boekweit (*Fagopyrum* Miller) telt ongeveer 15 soorten, die van oorsprong voorkomen in de gematigde streken van Eurazië. De in ons land in cultuur gebrachte boekweit is afkomstig uit Centraal Azië. Tegen het eind van de Middeleeuwen is hij door trekkende Mongolen naar Oost Europa en later naar Midden- en West Europa gebracht.

Eenjarige plant

Boekweit is een eenjarige plant met een holle recht-opstaande stengel, die zich meerdere malen vertakt. De bladen zijn driehoekig en hebben een pijlvormige voet en een spitse punt. Onder aan de plant zijn deze lang gesteeld, bovenaan zittend. De bloei valt in de maanden juni tot augustus. Onder gunstige omstandigheden vertoont de plant 5-6 weken na het zaaien zijn eerste bloemen en blijft 25-30 dagen in bloei staan.

De bloemen staan in langgesteelde pluimen in de bladoksels. Ze openen zich 's morgens vroeg en gaan direct na de middag weer dicht. Daarna gaan ze niet meer open, want ze bloeien maar één dag. Aan de bloem ontbreekt een kelk. Het bloemdek bestaat uit vijf witte of rozeachtige bladen. Er zijn acht meeldraden. Drie daarvan staan in een binnenkrans dicht tegen het vruchtbeginsel. De overige staan in een krans daaromheen naar buiten gespreid. De helmknoppen van de binnenste meeldraden openen aan de buitenzijde en die van de andere aan de binnenzijde. Daardoor worden insecten als ze tussen de meeldraden lopen aan beide zijden met het gele

stuifmeel bepoederd.

De bloem heeft drie stampers die onderaan met elkaar zijn vergroeid. In het vruchtbeginsel kan slechts één zaad tot ontwikkeling komen.

Twee bloemvormen

Boekweit heeft twee bloemvormen: een vorm met lange stijlen en korte meeldraden en een vorm met korte stijlen en lange meeldraden. De plant is heterostyl.

Elke plant draagt bloemen van slechts één vorm.

De stuifmeelkorrels van beide vormen verschillen aanmerkelijk in grootte. Die van de bloemvorm met korte stijlen zijn groter. De korrels hebben drie zeer smalle kiemopeningen, die iets verzonken in het korreloppervlak liggen.

De nectariën, duidelijk waarneembaar door hun lichtbruine kleur, liggen afwisselend met de meeldraden op een discus rond het vruchtbeginsel. De nectarafscheiding is in hoge mate afhankelijk van de temperatuur. Deze is optimaal tussen 16 en 26°C. De nectarafscheiding duurt 1-4 uur. De drie suikers saccharose, glucose en fructose komen nagenoeg in dezelfde hoeveelheden in de nectar voor.

Bijen beste bestuivers

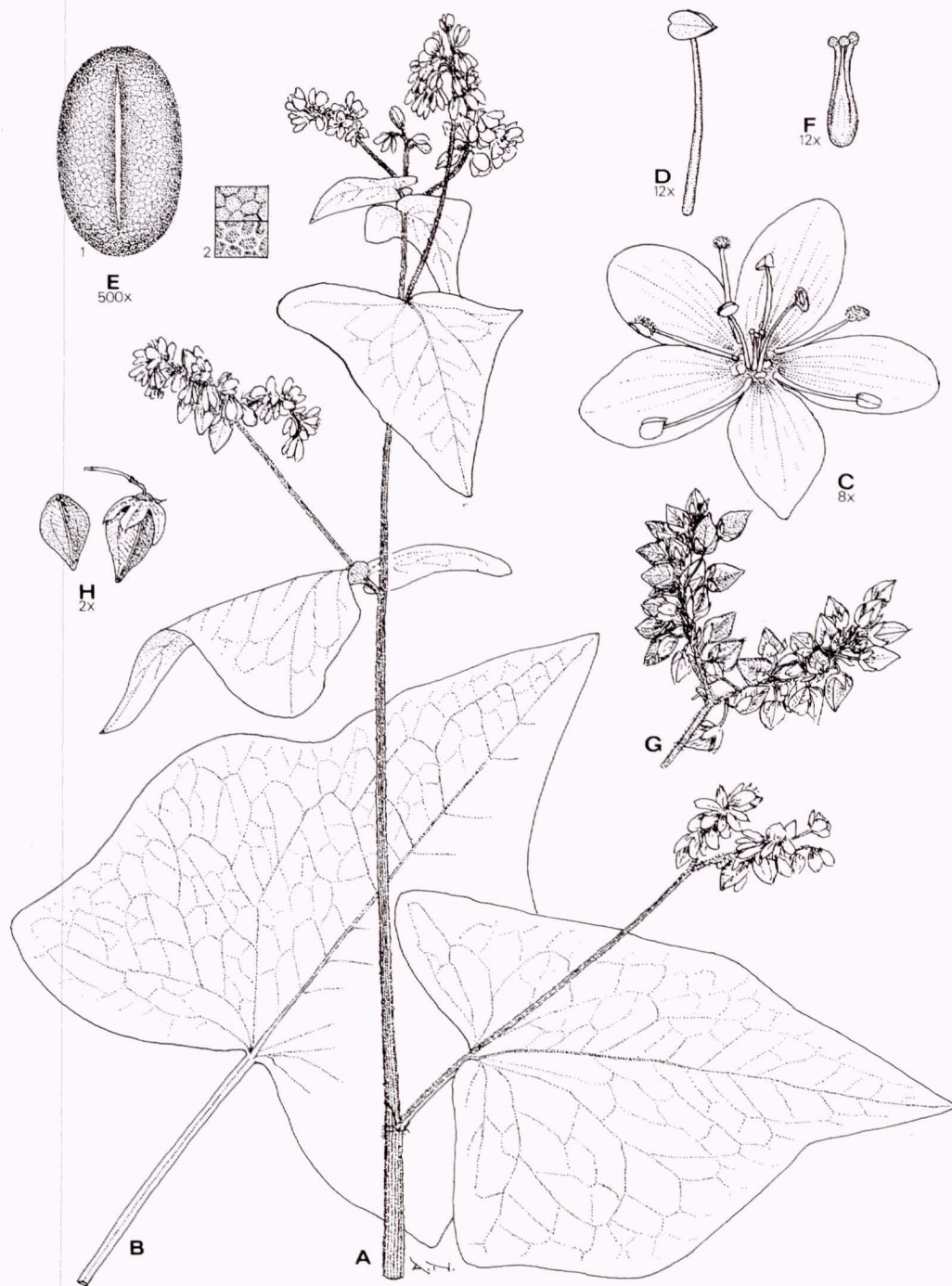
Van de vele soorten insecten die boekweit bezoeken zijn de bijen wel de voornaamste. Ze bezoeken de bloemen voornamelijk 's morgens tussen 9 en 12 uur, voor zowel de nectar als het stuifmeel. De beide bloemvormen worden doorelkaar door de bijen bevolgen wat voor de bestuiving van groot belang is. Voor de zaadvorming is het namelijk noodzakelijk dat de verschillende vormen elkaar bestuiven. De zaad-opbrengst wordt door de bestuiving door bijen zeer gunstig beïnvloed.

Een nootje als vrucht

De vrucht is een nootje, dat de vorm heeft van een beukenootje. Het geslacht heeft aan die gelijkenis zijn wetenschappelijke naam te danken. *Fagopyrum* is een samenstelling van het Latijnse *fagus* (=beuk, vroeger boek) en het Griekse *puros* (=tarwe).

De nootjes worden veel in vogelvoer verwerkt.

Zaadetende vogels dragen ook bij aan de zaadverspreiding.

Boekweit (*Fagopyrum esculéntum* Moench)

A deel van plant met bloeiwijze; B blad; C bloem; D meeldraad met geopende helmknop; E stuifmeelkorrel: 1 equatoriaal, 2 korreloppervlak; F stampers; G vruchten; H nootjes. (alle van bloemvorm met korte stijlen)